

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. januvarija 1897.

Politiški oddelek.

Zaključenje državnega zbora.

I.

Razpustil se je državni zbor, in reči smemo, da poslanci niso nič kaj veseli se letos razhajali. Mnoge je obdajala misel, da se nikdar ne povrnejo več v dunajsko državnozborsko palačo. Veter, kateri sedaj veje po Avstriji je še tako različen od tiste sape, ki je vela pred šestimi leti, da mnogi poslanec, ki je tedaj še čutil trdno stališče pod nogami, si niti kandidature pač ne bode upal napovedati. Posebno poslanca starejših večjih strank preti taka osoda, najbolje zjedinjeni levici, ki je nekda bil tako mogočna, da je odločevala osodo avstrijskih narodov. Pa tudi nemška konservativna stranka utegne kaj zgubiti na nove stranke, ki imajo sicer podobna načela, a so vendar napojena z nekim demokratičnim duhom ter nočejo ničesa slišati o tistem okostenelem konservatizmu.

S tem, da so preprečile stare stranke, razširjenje volilne pravice v dosedanjih kurijah, hotele so si zavarovati svojo posest, a kakor se kaže, dosegle so baš nasprotno. Ko bi bila nemška levica se poprijela Taaffejevega volilnega načrta z vsem naudušenjem, bi morda letos zopet vsaj nekoliko popularna postala. Novi volilci bi jo bili semtertja podpirali. Levičarski vodje pa niso umeli duha časa in zato se pa umikajo ob koncu postavodajne dobe, da jih volilcem ne bode treba pometati. Tako je načelnik kluba zjedinjene levice grof Kuenburg se že izrekel, da ne kandiduje več, o Chlumeckem se pa govori, da ga prestavijo v gospodsko zbornico in mu je ondu odmenjeno važno mesto. Poslanci so se lepo poslovili v zadnji seji, podarivši mu zlat zvonec, s katerim jih pa ne bode mogel več pozivljati k redu in miru.

Grof Hohenwart je tudi spoznal, da je njega čas že minul. Pridobil si je v svojem političnem življenju dosti zaslug, a sedaj ga ljudje več ne razumejo in on ne

njih. Poslednje njegovo veliko delo je bilo, da je preprečil Taaffejevo volilno reformo, ki mu pa gotovo ni pomnožila slave. Samo konservativni in liberalni listi so nekaj časa hvalili velike njegove državniške zmožnosti, a tudi te hvale je kmalu bilo konec. Sedaj ga pa prestavijo v gospodsko zbornico, zavetišče za politične penzioniste. Gosposka zbornica ima v svoji sredi že več mož, ki so se politično proslavili, a o vsakem lahko rečemo, da se je njegova politična slava in pravo delovanje prenehalo s tistim dnem, ko je bil poklican v ta častiti zbor. Konservativni poslanci so bili grofu Hohenwartu na čast priredili banket z velikimi ovacijami, katerega so se udeležili tudi Poljaki. S tem so se poslovili od svojega mnogoletnega vodje.

Po zadnjih državnozborskih volitvah je zjedinjena levica bila kot mogočen faktor prišla v zbor. Ne le, da je štela 110 poslancev, temveč je položaj bil tak, da se brez nje ne bi bila mogla vzdržati vlada. To je vedel dobro grof Taaffe in je skušal si pridobiti jo za vlado. Osnovel je bil nekako tronožno večino iz Poljakov, konservativcev in levičarjev. Ker pa je videl, da s to umetno večino bi ne mogel uspešno vladati, je hotel s svojo volilno reformo zbornico preustrojiti, a se mu ni bilo posrečilo.

Kako je pa dandanes z zjedinjeno levico. Člani jo zapuščajo, velik del se je kar vkupe odkršil od nje. Pri prebivalstvu je ob vse zaupanje. Dunaj, ki je bil nekda domena nemškega liberalizma, jej je popolnoma obrnil hrbet, in tudi na Češkem se Nemci obračajo od nje, na Štajerskem, Koroškem in tudi v drugih deželah liberalci zapuščajo liberalno zastavo in hite pod nemškonarodno ali protisemitsko, da si le rešijo mandate.

Pa tudi pri konservativcih ni dosti bolje. V začetku je konservativni klub imel kaci 60 članov, a se je skrčil na polovico in po odhodu grofa Hohenwarta pa menda celo razpade. Ta klub niso vezala skupna načela in koristi, temveč le vplivna oseba grofa Hohenwarta. Čimbolje je grofa Hohenwarta vpliv pojemal, tembolje se je klub kršil. Najprej so izstopili radikalnejši

dalmatinski in dva isterska poslanca, pozneje pa polovica slovenskih in še ostali dalmatinski poslanci, naposled pa velik del nemških konservativcev. Konservativni klub je vedno bolje zgubljal značaj ljudskega kluba in postajal vedno bolj le nekaka zveza veleposestnikov.

Jedino poljski klub se je od velicih strank še obdržal in ta pa jedino zato, ker so njega člani največ voljeni s pomočjo vlade in zatorej morajo ostati v klubu, ki vlado podpira. V klubu se je pa že večkrat pokazalo, da ni jedinstva. Jednega bolj samostojnega poslanca Lewakowskega so izbacili iz kluba. Pri prebivalstvu so pa poljski poslanci tako ob zaupanje, da se bi razun zastopnikov veleposestva skoro noben ne povrnil v zbornico, da se bi v Galiciji pravično in brez pritiska volilo. Najbolje je izpodkopal tla sedanjim poljskim poslancem znani duhovnik Stojalowski. Mi ne dvomimo, da se večina sedanjih poljskih poslancev povrne v novo zbornico, kajti za to bodo že skrbeli grof Kazimir Badeni, gališki namestnik knez Sanguszko in vsi gališki okrajni glavarji in komisarji. Vzlic temu pa v novem državnem zboru mej Poljaki ne bode več te jedinstva kot je v sedanjem. Poleg sedanjega poljskega kluba, bode nov klub poljske ljudske stranke, če tudi ne bode mnogoštevilen, a vendar bode tukaj kot nekak protest poljskega naroda proti gospodarstvu poljske šlahte.

Glavni znak konca sedanje postavodajne dobe je propad velicih strank. Vse kaže, da se vrši prestop v nekako novo dobo avstrijskega parlamentarnega življenja. Vse nekako vre, a ne ve se še, kako se stvari razvijo. Nekak nov svež duh sili na dan in nadejamo se, da bode nova zbornica imela vse nekaj več samostojnosti in se ne bode dala voditi od vlade, kakor se je sedaj. Stare, preživele, obrabljene stranke je vlada lahko vodila, a novih, svežih, čvrstih pa ne bode tako.

Pred volitvami.

Razpisane so že volitve v vseh avstrijskih kronovinah. Na Kranjskem bodo volitve v peti kuriji dne 10., v kmetskih občinah dne 15., v mestih, trgih in trgovinski zbornici dne 18. marca; v veleposestvu dne 20. marca; na Koroškem voli peta kurija dne 9., kmetske občine dne 15., mesta in trgi dne 17., trgovska zbornica dne 18. in veleposestvo dne 20. marca. Na Štajerskem voli peta kurija dne 12., kmetske občine 17., mesta in trgi dne 20., trgovinski zbornici dne 22. in veleposestvo dne 23. marca. Na Goriškem, Gradiščanskem in v Istri voli peta kurija dne 10., kmetske občine dne 16., mesta in trgi dne 18. in trgovski zbornici 20. in veleposestvo dne 22. marca. V Trstu voli peta kurija dne 8., prvi volilni razred dne 13., drugi volilni razred dne 15., tretji volilni razred dne 18., trgovska in obrtniška zbornica dne 22. marca.

Ker se začno volitve volilnih mož že poprej, torej ni nobenega časa več odlašati. Zato je pa po vseh kronovinah volilno gibanje že jako živahno.

Naša dolžnost je pred vsem opozoriti volilce nove kurije, da se takoj oglase pri županstvih in prepričajo, če so upisani v imenik volilcev. Bati se je, da bode imenik volilcev marsikje namenoma ali nenamenoma jako malomarno sestavljen. Sestava volilnega imenika za peto kurijo je jako težavna stvar, ker za to nimamo še nobene podlage. Kdor pozna naše narodne nasprotnike na Štajerskem, Koroškem in Primorskem, dobro ve, da bodo v občinah, kjer imajo moč v rokah; izpustili mnogo slovenskih volilcev. Če bi se tudi njih delo kedaj pozneje grajalo, se bodo lahko izgovarjali, da je stvar tako težavna, da je brez napak ni mogoče napraviti, poleg tega so pa dotičniki sami krivi, ki se niso oglasili za volilno pravico.

Na Kranjskem se obetajo mirne volitve, a vendar je pa tudi mogoče, da pride naposled do borbe, kajti gotovega še ni nič dogovorjenega. Zato opozarjamo pristaše narodne stranke po deželi, naj bodo previdni, da ne pride sovražnik po noči in ne zaseje ljuliko mej pšenico.

V drugih slovenskih kronovinah bomo pa imeli hude boje. Letos mislijo na Koroškem poskusiti svojo srečo tudi Slovenci v kmetskih občinah in imajo upanje, da zmagajo v enem volilnem okraju. Če se udeleže volitve v peti kuriji, ne vemo. Zmagati nimajo upanja. Po naših mislih bi pa vendar kazalo, da Slovenci po vseh slovenskih pokrajinah postavimo svoje kandidate v peti kuriji in pridno delujemo zanje. Tu ne gre le za to, da zmagamo, temveč je dosti pridobljenega, ako slovenski kandidat dobi tudi le znatno manjšino. S tem se na jedni strani politično izobražuje narod, na drugi strani se pa lahko baš na število dobljenih glasov sklicujemo, v dokaz, da kod bivajo Slovenci.

Posnemati moramo pri tem socijalne demokrate, ki so postavili svoje kandidate v 60 okrajih v peti kuriji, da si sami upajo zmagati le v kacic desetih okrajih. Po Slovenskem je socijalna stranka postavila nastopne kandidate: za Kranjsko krojaškega mojstra Franca Železnikarja, za Koroško čevljarja Viljema Eicha, za celjski volilni okraj pete kurije železniškega delavca Filipa Ropasa, za Istro črkostavca Antona Gerina, za Goriško železniškega nadsprevodnika Franca Marna in za Trst tiskarja Karla Učekarja.

Mi nimamo takega strahu pred socijalisti, kakor nekaterniki, a reči pa moramo, da postajajo stranka, s katero bodo morale druge stranke resno upoštevati. Že sedaj morajo druge stranke delovati proti širjenju socijalizma. To socijalno gibanje pa ima pač to dobro stran, da je vzbudilo druge stranke malo iz spanja in prebivalstvo pripravilo, da začenja nekoliko politično misliti.

Posebno hud boj obeta biti letos v Trstu. Volitve se udeleži tudi progresovska stranka, ki je dosedaj vedno bila proti temu, da bi Trst sploh volil za avstrijski državni zbor, ker bi po mnenju te stranke moral voliti za italijansko zbornico. Vse sile pa Italijani napenjajo, da izrinejo g. Nabergoja iz državnega zbora. Italijanski listi so izumili jako zvito taktiko. Dosedaj so se navadno nor-